

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه ۲۱ اسفند ماه ۱۳۲۰

هرست مطالب :

۳ - موقع و دستور جلسه بعد ختم جلسه

۱ - تصویب صورت مجلس

۲ - طرح و تصویب برنامه کابینه آقای سهای

مجلس يك ساعت و نیم پیش از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید

صورت مجلس روز دو شنبه ۱۸ اسفند را آقای طبوسی (منشی) قرائت نمودند

۱ - تصویب صورت مجلس

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ خیر صورت مجلس

تصویب شد

۲ - طرح و تصویب برنامه کابینه آقای سهای

رئیس - برنامه دولت معارض است. آقای طباطبائی

طباطبائی - عرض کنم قبل از ورود بمطلب و بحث

در اطراف پروگرام دولت حاضر بنده لازم میدانم يك مطلبی

را اینجا تذکر بدهم که در این دو هفته اخیر زیاد مورد توجه

تمام طبقات مردم بوده است و این مسئله موضوع بحران و

فقر استعفای دولت گذشته است که یکی دو سه مرتبه در

طرف هفت هشت روز واقع شده و این مسئله با کمال تأسف

در خارج اینطور تذکر عامه داده شد و اینطور تبلیغ شد که

مربوط به مجلس بوده است و نوشتند و گفتند که در مجلس

تشنج و اختلافی است که منجر به تزلزل و استعفاء

کابینه شده. بنده در سهم خودم و هم در سهم رفقای خودم با اجازه آقایان وارد این قسمت میشوم و قویاً تکذیب میکنم (صحیح است) اگر به ادوار گذشته مشروطیت مراجعه نمائید بنده خیال نمیکنم یعنی نتوانستم کابینه پیدا کنم که آنقدر مجلس از آن کابینه تقویت کرده باشد و حسن نظر و اعتماد بخارج داده باشد و البته این اعتماد مجلس و این حسن نظر مجلس زیاد هم مربوط بشخص رئیس دولت سابق و هیئت دولت سابق نبود بلکه از لحاظ وضعیت مملکت و علاقه بمملکت و ملاحظه اطراف و جواب کار و رعایت مقتضیات وقت بود که هر نماینده خودش را مکلف میدید که انگار تشنج و اختلافی در مجلس و خارج پیدا شود (صحیح است) پس باید فصیح کنیم و دقت کنیم چون ممکن است بعضی اذهان مشوب شده باشد باید توجه کنند و عیب را پیدا کنند و به بینند سبب این

(مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

این مذاکرات مشروح سی و سومین جلسه از دوره سیزدهم قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین بی اجازه آقایان : تولیت - اورنگ - صدیر - لبقوایی - خواجه نوری - دکتر ادهم - دبستانی - آصف - صادق وزیري - مهمل

حوادث و وقایع اخیر چه بوده است و این تشنج و تشمت مرکزش کجا بوده است؟ بنده استنباط میکنم و اطلاع خودم این است که اگر تشنجی بود اگر اختلاف و بحرانی بود مرکزش فقط هیئت دولت سابق بود رئیس دولت سابق که معروف به فضل و دانش و مکارم اخلاقی هستند نمی توانستند کابینه خودشان را محکم نگاه دارند و اشخاصش را جور و متناسب انتخاب کنند بالاخره کار باینجا کشید که یکی دو سه نفر شروع کردند به اینکه اینطور ذهنی کنند بمردم که در مجلس تشنج و اختلافی است و نظر مجلس نسبت بدولت خوب نیست و دولت متنازل است و وقتی که این امر خلاف واقع در شخص رئیس دولت هم خوب ذهنی شد تشریف آوردند اینجا در جلسه خصوصی و گفتند دولت متنازل است و در مجلس تشنج است و همانجا هم بایشان گفتیم که اینطور نیست حالا در تحت این عوامل و تبلیغات و تأثیرات که میخواستند چهار تا را بیرون کنند از کابینه و پنج تا را بیاورند ایشان تحت تأثیر واقع شدند باین کار ندارم کار باینجا کشید که رفتند و استعفا کردند و کابینه یکی دو ساعته تشکیل شد و با اینکه مجلس هم معتقد نبود به آن طرز تشکیل هیئت دولت باز هم اکثریت به ایشان رأی داد ایشان شصت و پنج رأی پیدا کردند در مجلس بنده این مطلب را در جلسه خصوصی گفتم اینجا هم عرض میکنم که باید در همچو موقعی اشخاصی را روی کار آورد که علاقه و عشق بکار داشته باشند البته ایشان هم علاقه مند هستند ولی مطابق اعتراضات خودشان عشق بکار ندارند و بهمین جهت بود باینکه اکثریت داشتند بدون جهت نفهمیدیم چه طور شد که یکساعت بعد استعفا کردند (دکتر طاهری - اینها گذشته است دیگر) تا صحبت از گذشته نشود آقای دکتر طاهری آینه روشن نمیشود شما اگر بمن اطلاع میدهند که بیست روز دیگر یکماه دیگر مملکت و شما و بنده دچار همان وضع میشویم بنده عرضی ندارم (دکتر طاهری - دولت فعلاً مورد اعتماد است و باز هم مورد اعتماد است و بنده اطلاع میدهم) بله آن دولت هم مورد اعتماد بود و پنج رأی هم بهش دادند رفت نوی سرسرا و گفت استعفا میدهم بهر حال بنده نظرم این بود که این

حساب و کتاب و رسیدگی با خیرات وضع و ترتیبی برای این کار پیش بینی شده است و البته سازمان قشون سابق اینطور بوده است ولی حالا باید بمقتضای ضروریات کشور و احتیاجات عمومی کشور و ملاحظه تمام مسائل اعم از اوضاع عمومی و سایر مقتضیات داخلی را باید در نظر بگیرند و وفق بدهند با احتیاجات ما همچنین توجه و اهتمام مخصوص خواهند کرد در قسمت خواربار ملاحظه فرمائید لایحه را که دولت سابق آورد راجع بمنع احتکار با آن عجله که داشتند نمی گفتند باید يك فوریت داشته باشد اینقدر طولش دادند و همینطور بی تکلیف ماند (دکتر طاهری - مربوط بدولت نیست) مربوط بدولت است آقا و اما اصلاح اوضاع اقتصادی و مالی کشور در موضوع اقتصادیات ما يك قوانینی داریم که اینها را البته دولت باید اصلاح کند بنده چون یکی دو مرتبه در لایحه منع احتکار اینجا صحبت کردم و حالا زیاد تفصیل نمیدهم عرض میکنم آنچه که مقررات سابق بوده بازندگی امروز بهیچوجه متناسب نیست و حالا موقعی است که ما باید کاری کنیم که اجناس از مملکت خارج نشود و بهر تدبیری که هست باید کاری کنیم که واردات داشته باشیم ملاحظه بفرمائید این گرانتری زندگی که می اجناس است نتیجه کمی اجناس است نتیجه این است که هم اجناس کم است و هم گران وارد میشود بمملکت در اینجا میبایستی توجه کند دولت بمسئله ارز (اسعار خارجی) اینجا صحبت شد و از دولت گذشته استیضاح شد و اگر خرابیها و مشکلاتی هم در این چند ماهه پیدا شده و در موضوع اقتصادیات بوده جهت زیادش مربوط به اسعار و نرخ ایراد است و اما توجه به پیشرفت کار کشاورزی اگر کشاورزی این است که در این چند ساله بوده بنده معتقد هستم که باید این اداره را منحل کرد بنده از یکی از آقایان مالکین که الان جاوی من نشسته اند در مجلس پرسیدم (چون بنده که اهل بلک و کشاورزی نیستم) که آیا تا کنون این اداره کشاورزی شما کمکی کرده بانه قسم خورد که علاوه بر اینکه کمکی بدهیم جز ضرر و خسارت و مشکل تراشی و عایق تراشی بجهت نداشته است ملاحظه بفرمائید اگر دولت آقای سهریلی

که انشاء الله امیدوار هستیم موفق شوند که خدماتی بکنند باید در اولین وهله با روی عادت بگذارند و نباید از شکستن عادت ایشان وحشت کنند اگر در کشاورزی را به بندند و منعش کنند بودجه یکسال دو سال یا سه سال را جمع کنند يك سد و یا دو سد ساخته شود آیا نتیجه اش بهتر از این نیست که يك اداره را با اندازه يك قصبه بسازیم بر از مردو زن و پول مملکت را بدهیم بانها که برای ما کشاورزی درست کنند؟ بنده بقیه دارم نه خودتان و نه وجدانتان تصدیق نمیکند که اینطور اداره بدرد میخورد عوض آن توسعه آبیاری را در نظر بگیرید و ملوری کنید که دهقان و زارع دست از مملکتی در خط آهن و جاده ها بردارند و بروند دنبال رعیتی و نالاحت اینها دست کی است؟ دست دولت است با من که نیست؛ و آقا با اداره درست کردن و با ماشین نویسی آوردن یا میزو مندی و بخاری و باد بزن الکتریکی کشاورزی درست نمیشود (صحیح است) اما منع تدریجی کشت تر باك این یکی از چیزهایی است که گویا در انجمن اتفاق ملل (آسید یعقوب - مرحوم) مرحوم یا غیر مرحوم شاید تهنیدی کرده اند (امیر تیمور کلانی - ما تهنید نکرده ایم) خوب پس حالا که تهنیدی نکرده ایم با این مضیقه که در زندگانی عمر می ماهست و محصول تر باك مشتری دارد و يك عایدات خوبی است برای مملکت چرا این را آورده اند اینجا نوشته اند بنده بدولت کار ندارم آقا این پروگرام شبیه بمرامنامه اجزای است که همه يك جور است همه استقلال میخواهند همه آزادی میخواهند همه حریت میخواهند همه توسعه فرهنگ میخواهند اما همه با هم اختلاف دارند و عمل نمی کنند - هر دولتی پروگرامی شبیه همین می نویسد و اغلب هم عمل نمی شود ولی این منع کشت تر باك هم مثل همان مواد مرامنامه ها میباشد اما باید این را مطالعه کرد واقعاً اگر میخواهید این کار را بکنید که این اصلاح ما نیست و اگر میخواهید نکنید که چرا مینویسید (رضوی - نوشتنش بهتر است) این که بهتر است نیست آقا جان من بهتر است عبات از این است که شما

آب مملکت را که آمیخته با مزبله و کثافت و لاشه سلک و گربه است کاری کنید که مردم ندهند بخورند بروید در بلدیة را به بندید سی میلیون چهار میلیون عایدی آنرا بگیریید و آب تهران را درست کنید. و اما اصلاح اخلاق عمومی و ترقی فرهنگ عرسنی کنم یکی از مسائلی که واقعا مورد تأسف عمومی است در این مملکت سوابقی است که در این ده پانزده ساله معارف ایران باقی گذاشته است بنده نمی خواهم وارد بشوم در این مسئله که چطور سطح اخلاق و سطح فرهنگ و معارف ما را در این پانزده ساله پائین آورده اند همینقدر باید به آقا (اشاره بوزیر فرهنگ) عرض کنم که تحت تأثیر تبلیغات سوء و غرض واقع نشوید يك تصمیم خوبی که دولت اخیراً گرفت این بود که هر نوع عایدی بمحل مخصوص و مشروع خودش صرف شود و بسیار عمل خوبی است متأسفانه بعد از اینکه وزیر فرهنگ سابق در مجلس در اینخصوص توضیح دادند یکی دو روز بعد در یکی از روزنامه ها یکی از همکاران محترم خودم دیدم نوشته است که این اقدام از تجاع است آقا این طور نیست باید توجه کنید که شما برخلاف قانون برخلاف شرع برخلاف نس و قفنامه ها میروید عایدات و وقفرا میگیریید و میگوئید میخواهیم مدرسه درست کنیم آخر حق ندارید و دروغ هم میگوئید (انوار - استخر شنا درست میگردند) اگر معنی ارتجاع این باشد که وقتیکه میگویند هر عایدی باید در محل مشروع خودش صرف شود بنویسیم ارتجاع است پس معنی تمدن یا تجدد این است که باید توی سر مردم زد و خانه مردم را خراب کرد و زمین ورزش درست کرد؟! این طور میشود. اگر مدرسه پول میخواهد که نباید از مردم بزور پولش را گرفت و از مال مردم که نباید بزور و جبر مدرسه درست کرد آقا بروید ادارات زیادی را که در این مملکت هست منحل کنید آوقت از آن محل مدرسه درست کنید بروید این اداره تبلیغات را که در وزارت فرهنگ هیئت منحل کنید شما در دنیا چه دارید که میخواهید تبلیغ کنید چرا میبرید هشتصد هزار تومان خرج میکنید باشم تبلیغات. شما يك رادیو دارید و يك اداره آژانس پارس که همین برای شما کافی است دیگر این اداره با این عظمت لازم نیست بروید این

تراشی نمیخواهیم بکنیم و نمیخواهیم مینفی بافی کنیم ولی تصدیق بفرمائید که وضعیت از هر حیث برای همه مردم ناگوار و تلخ است و باید از قدم اول شروع کرد به عمل نشان دادن و بنده خیال نمی کنم که هیچ قلب تاریکی پیدا کنید که بخواهد عایدی در مقابل دولت ایجاد کند (صحیح است - احسنت)

رئیس - آقای جهانشاهی

مصداق جهانشاهی - آقای طباطبائی باینکه در جزء مخالفین بودند ولی بیاناتشان مخالفت نبود یعنی ارشاد بود و این خیلی خوبست و در پشت تریبون هم میشود ارشاد کرد و هم بطور خصوصی زیرا همین طور که بنده و آقای طباطبائی علاقه به اصلاحات داریم آقایان وزراء هم دارند و يك مسئله بنده عرض میکنم که برای آتیه نباید بد بین شد که معلوم نیست تا چه وقت میمانند این حساب را برای فردا هم نمیشود کرد دنیا غوغاست دنیا غرقه بخون است فرمودند در خارج بعضی صحبت هاست و تشنج مجلس از دولت سابق یا از رئیس دولت سابق بنده از گذشته صحبت نمیکنم هر چه بود گذشت حالا بنده خوشوقتیم که يك دولت جوان تشکیل شده و مجلس هم بالاتفاق به جناب آقای سهیلی رأی داد ایشان دولت خودشان را بدون اینکه شتر مآبی کنند تشکیل دادند و به مجلس معرفی کردند اما راجع بمواد عقیده ایشان این است که کشاورزی نداشته باشیم اصلاح و رفع نقض قوانین دادگستری در جزء پروگرام نباید باشد و چه در هر صورت بنده بطور خلاصه عرض میکنم که این برنامه يك برنامه ایست که علناً کسی نمی تواند با یکی از مواد آن مخالفت کند این دولت ما هم يك دولت خوبی است و بنده شخصاً خیلی امیدوار هستم که بزای مملکت خوب کار کنند (صحیح است)

رئیس - آقای امیر تیمور

امیر تیمور - بنده هیچ میل ندارم با عرض خودم برای دولت ایجاد مشکلی کرده باشم نظری هم به اشخاص ندارم همانطور که يك موقعی آقای اعتبار امابنده محترم هم تذکر دادند حقیقه نظامنامه ما هم طوری است که برای اظهار پاره مطالب جز عنوان مخالفت یا موافقت طور دیگر نمیشود اظهار کرد

بنده هم يك تذکرانی دارم که باید بدهم و امیدوارم که سوء تعبیر و سوء تفاهم نشود بلکه تذکرات بنده صرفاً ناشی از نیات صادقانه بنده نسبت به خیر و صلاح مملکت تلقی شود یکی از موضوعاتی که مورد ابتلاء مملکت و افراد مملکت است موضوع ارز است تا بحال تنها آنچه که بنده اطلاع پیدا کردم هفتاد میلیون تومان پول مملکت خرج این کار شده است البته وزیر دارائی قبل حالا از کار افتاده ولی موضوع از بین نرفته است و این موضوع باقی است مقتضی بود و مصلحت بود که دولت در برنامه خودش در قدم اول باین موضوع توجه میکرد و تکالیف این کار را معلوم میکرد. بنده آن روز هم عرض کردم که هر روزی بگذرد و ما فکر می برای این کار نکنیم صدها هزار تومان بمملکت خسارت زده ایم و گمان نمیکنم که مجلس با این امر موافق باشد و قطع دارم که دولت هم راضی نیست که يك همچو خسارتی بمملکت بخورد و يك خطی بود در گذشته که آنهم وزارت دارائی قبل کرده و باید دولت هر چه زودتر این خط را جلو گیری کند و تصمیمی در این خصوص بگیرند. عرض دیگر بنده در مسئله کوی ناز آباد است البته ساختمان کوی ناز آباد بسیار کار خوبی است هر قدر که بر آبادی طهران افزوده شود و بر نزیبناات این شهر افزوده شود اسباب آبروی کشور است و بنده هم بسهم خودم خوشوقت میشوم ولی باید قضا بازا از نظر الاهم فالاهم در نظر گرفت بنده عقیده ام این است که این چند میلیون تومان که باید صرف کوی ناز آباد بشود این را واقعا صرف سد سازی در خوزستان کنند از چندین هزار سدی که از قدیم بوده است اقل پنج تایش را بسازند و از نتیجه این عمل میلیونها مردم را نان بدهند و اگر این کار را نمی کنند این پول را خرج آبیاری بنادر جنوب کنید نباید غافل بود تمام بنادر جنوب آب مشروب ندارند اینها تمام نزد کیشیان بر این است که اگر یکسالی باران بیاید آب مشروب دارند و اگر باران کمی شود حقیقه از تشنگی می میرند بنده امسال رفتم شیراز و از وضع بیوشهر حقیقه خوشم آمد جای خوبی است ولی آب این بنادر منحصر به

آب باران است این پول را صرف این کار بکنید این کار را هم نمی کنید خرج سد سازی سیستان کنید که تمام ایران را نانو کنند بدهد. این کار را هم نمیکنید در صحرای گرگان در رودخانه اترک سد سازی کنید که تمام مملکت و میلیونها نفوس از این کار استفاده کنند و اگر خیر خرج خود تهران میخواهید بکنید خرج اوله کشی تهران کنید و واجب تر است کوی ناز آباد درست کردن هم خیلی خوبست ولی در شهر تهران موضوع لازمتر و مهمتر هست و آن موضوع اوله کشی است که شما با این عمل میتوانید بهترین یادگاری از خودتان بگذارید اگر این کار را هم نمیکنید این را خرج آب کوه رنگ اصفهان کنید که لااقل ایران مرکزی را آباد کنید اگر چه در این قضیه بنده میخواستم و آرزو داشتم که یک وقت افتخار شرفیابی حضور اعلی حضرت همایونی را حاصل کنم و استدعا کنم که ایشان اقدام بفرمایند و این کار که در زمان مرحوم شاه عباس کبیر تا تمام مانده باهتمام ایشان و بنام ایشان باقی و برقرار باشد و دولت هم یکی از اساسی ترین وظایف خودش را اقدام کرده است. عرض دیگر بنده موضوع ماده شش و منع کشت تریاک است سابق هم که پروگرام دولت مطرح بود بنده بطور اختصار عرض کردم و پیشنهادهای هم بامضاء عده از آقایان نمایندگان در آن موقع تهیه شده بود و مذاکرات کافی شد و نشد که ما پیشنهاد مان را بدهیم حالا خواستم به آقای طباطبائی عرض کنم که ما هیچگونه تعهدی در این کار نداریم و در آینده هم هیچگونه تعهدی بدون اطلاع و تصویب مجلس شورای ملی نمیشود اتخاذ کرد (صحیح است) در موقعی اگر یک مذاکرانی شده و نماینده دولت ایران هم فرضاً بوده است این ایجاد تعهد برای ما نکرده است (صحیح است) بعلاوه موضوع تریاک ایران یک مقام ملّی بزرگی در عالم دارد و این از نقطه نظر مصرف کشیدن نیست و از نظر مقام طبی اوست و ما هیچ چیزی را نمی توانیم چنانچه این زراعت بکنیم و موضوع حیاتی مملکت است مجلس هم اگر رأی بدهد بنده به شما قول میدهم که این کار عملی نخواهد شد و از اینجهت است

از این فرصت استفاده کنم و تقاضا کنم از این قبیل مطالب بیشتر گفته شود و نشر بدهند و دولت اهتمام بفرمایند که امثال این قبیل سخن رانیها زیاده در مملکت بشود و نتیجه که شما برای تهذیب اخلاق میخواهید بگیرید حاصل نخواهد شد مگر در پرتو این قبیل سخن رانیها و الا با تشکیل جلسه پرورش افکار یک قدم بسوی مقصود برداشته نمیشود و باید پرورش افکار و فرهنگ ما روی پایه معارف اسلامی باشد و در خاتمه عرایضم یک موضوع دیگر را هم عرض میکنم و آن راجع بسؤالی بود که در ۱۲ بهمن از وزارت دارائی کرده ام خواهش میکنم هر موقع که آقای بدر فرصت داشتند برای جواب سؤال بنده تشریف بیاورند و تشکر میکنم و دیگر عرضی ندارم

رئیس - آقای مهذب

مهذب - اولاً بنده از آقای کلالی تشکر میکنم که توجه مخصوصی بفرمودند و ثانیاً امیدوارم این هیئت دولت روی سابقه و تجربه که دارند همه آرزوهای ما را عملی کنند که از سخن رانی به عمل برسد به قول سعدی که میفرماید

سعدیا گر چه سخنندان و حقایق گوئی

بعمل کار بر آید بسخن دانی نیست و بنده با این پروگرام کاملاً موافقم ولیکن دوسه اصلاحی بنظرم رسید که خواستم عرض کنم اولاً راجع بکشاورزی کشاورزی یک موضوع مهمی است که در این مملکت ضرورتش از هر کاری بیشتر است ولی بعض شعب هست که بنظر بنده در امور کشاورزی و آبیاری مساعد می کنند مثلاً بانک کشاورزی که مردم وقتی رجوع میکنند زود حواجزشان را رفع میکنند و بنده خواستم دولت در این خصوص توجه کنند که مردم زودتر تکلیفشان معلوم شود و اگر مقتضی میدانند اینها را یکجا کنند و یکی موضوع تریاک است بنده در منع استعمال تریاک صد درصد موافقم و اگر دولت موفق باینکار شود بعقیده بنده بزرگترین خدمتی است که باین جامعه شده و هیچ تردیدی در اینکار نیست ولی راجع بکشت تریاک

میخواستیم یک اطلاع مختصر تاریخی عرض کنم وقتی که مجمع انفاق ملل میخواست تریاک را موقوف کند میسیونری آمریکایی آمدند بایران آنوقت شاید آقای عدل هم تشریف داشتند آنها هم بعد از مطامعات دقیقی نکته را که حالا عرض میکنم تصدیق کردند و آن این بود که شرط موقوف کردن کشت تریاک را این قرار دادند که یک محصول دیگری بجایش پیدا کنند حالا هم بنده عرض میکنم که اگر چنانچه ما میخواهیم این محصول را بکاریم کار دشواری است خیلی نقاط هست که آب ندارند و ناچارند که زراعت تریاک کنند و اگر این کار را نکنند باید آن رعیت ها بروند عملی کنند ولی اگر قبلاً وزارت کشاورزی در این خصوص فکری کند و کشت محصول دیگری بر عایا بیاموزند این فکر خیلی زود عملی میشود و هر زارعی وقتی دید یک محصول دیگری هست که بیشتر یا مساوی او نفع دارد و خسارتش کمتر است البته این کار را خواهد کرد بنظر بنده منع کشت تریاک را باید موقوف کرد باینکه یک محصول دیگری بجای او بزراعت بیاموزند و الا اگر بیاموخته بخواهند منع کنند جز خسران و شرر چیزی عاید نخواهد شد عرض بنده همین بود

رئیس - آقای محمد ضیائی

محمد ضیائی - بنده با اصل برنامه موافقم تذکرانی دارم که عرض میکنم امیدوارم آقایان توجه فرمایند - جای بسی خوشوقتی است که در این برنامه وعده توجه بحال کشاورزان داده شده این اقدام کار مهم اساسی است ولی لازم است عالی عدم پیشرفت کار و موافقی که هست بعرض برسایم. اصولاً توجه بحال کشاورزان با وضعیت خوار بار و تأمین آن مخصوصاً بذکر کاری سال آینده از مهمترین کارها است گمان دارم در درجه اول بانظر عموم آقایان نمایندگان موافق است چنانچه ملاحظه میفرمایند در کشورهای دیگر باچه اندازه اهمیت و سرعت در این امر حیاتی قدمهای سریع برداشته شده قبل از اینکه موقع کشت بهاره بگذرد اقدام فوری لازم است در این قسمت بشود متأسفانه اطلاعی که از زنجبان و گروس و افشار پیدا کرده ام اشخاصی برخلاف این

منظور مهم در اطراف و دهات با جان و مال و زراعت کشاورزان بازی نموده بهره‌حیل که میدانند تطمیع نموده خوراک و بذر زارعین را که از جریانات آتیه خود اطلاع ندارند برای سود نامشروع خود از دست آنها خارج مینمایند علاوه از اینکه این اقدام حکم قچاق را دارد لازم است قبل از انجام تشریفات قانون احتکار جناب آقای وزیر دارائی در این قسمت اقدام فوری بفرمایند. دیگر اینکه مقرر شود قسمت گرفتن مازاد را از زارعین موقوف نمایند علاوه از اینکه این اقدام موجب دخل مأمورین شده رشته زندگانی زارعین را گسیخته و اشکالاتی تولید میکند که نتیجه آن صدمه بزراعت آتیه است همان تمهد معمول ملاکین و اخذ آب کافی است در صورتیکه محافظه کاری در بین نباشد قسمت دیگر بعد از وضعیات شهریور و پیش آمدن عدم امنیت دهات عرض راه شوشه از اردبیل گرفته تا اهر رود مورد صدمه و تهاجم بوده زارعین متفرق شده اند و در اغلب این دهات مراکز مقاطعه کاری راه آهن بودم اشرار برای غارت مؤسسه و اشیاء مقاطعه کارها بدهات مزبور صدمه و خسارت هنگفتی وارد نموده که بنده از اغلب اطلاع دارم در پائیز یک حبه نکاشته اند بلکه فاقد آذوقه و علوفه هستند وضعیت آنها رقت آور است از طرف دولت و بانک کشاورزی مقتضی است به خسارت وارد رسیده کسی نموده و وام ممتدی داده شود که بتوانند جبران خسارات را بعمل آورند یکی از قسمتهای مهم وقفه زراعت کار کردن برزگران و عمده در راه آهن است که دیگر برزگر حاضر بزراعت خود نمیشود. در هر قطعه از چهار هزار الی شش هزار عمده کار میکنند آنها در موقع بهار در این قسمت هم وزارت راه تصمیمی بگیرند که بتدریج مشغول شوند و طرفین قضیه را باید مطالعه فرمایند که وقفه در زراعت بهار نشود و توجه باید عملی و فوری باشد برای مثال عرض میکنم قصبه های اهر و خرم دره و تکاب عبارت است از یک مشت زارعین جدی دو ماه است تلمکرافات واسترحام مینمایند که برای قندولباس مورد احتیاج کشاورزان قند و قماش میخواهند تا کنون

جواب داده نشده از شهر یور تا حالا با آنها قند و قماش نرسیده مقصودم این است که در جزئیات وسایل آسایش آنها فراهم شود نان و امنیت آنها را تأمین فرمایند منافع عمده برای کشور حاصل و طلباً در حال کشاورزان بهبودی حاصل خواهد شد. این بود عرض امیدوارم مورد توجه گردد.

رئیس - آقای اعتبار :

اعتبار - عرض کنم بنده تکلیفم مشکل شد برای اینکه در ردیف موافق بنده اسمم را نوشته بودم می بینم تمام آلهائی که در ردیف مخالف اسم نوشته اند همه یک تذکرانی دادند که مخالفت نبود و البته آقایان هم باید تذکرانی بدهند دولت هم با جان و دل توجه دارد و امیدوارم همینطور که همه با یک روح واحد و صمیمیت میخواهند با دولت کمک کنند کمکی نیز باصلاح عمومی مملکت بشود و خصوصاً این تذکرانی را که آقای محمد ضیائی فرمودند دولت توجه نموده و اصلاح کنند و اگر مخالفی بود بنده عرض خودم را بعد عرض میکنم.

رئیس - آقای مؤید احمدی :

مؤید احمدی - عرض کنم ورقه که بیرون آویخته میشود دو ستون دارد یک طرف مخالف یک طرف موافق حالا یک شخصی است که مخالف نیست و تذکرانی دارد باید اسمش را در ستون مخالف بنویسد این بود که بنده در فقره ۶ تذکری داشتم با آقای وزیر دارائی و پیشه و هنر هم در خارج صحبت کردم اینجا هم بهر ضشان میرسانم یکی راجع بمنع کشت تریاک است که سایر آقایان هم گفتند که از حیث اقتصاد برای مملکت ما خیلی نافع است و همینطور برای کشاورزان شما که میخواهید حال کشاورزان را در نظر بگیرید در طرف جنوب آقا آن ابهائی که در رضائیه هست نیست در فسای شیراز باران که میبارد چیزی که گیر رعیت میآید همین زراعت تریاک است شما که میخواهید حال کشاورزان را در نظر بگیرید آقا مخالف است با این عبارت البته همینطور که تذکر دادند بساید در سالهای آتیه دولت در نظر بگیرد یک چیزی راجع این بگذارند آتیه از بین ببرند منع استعمالش

را بنده هم موافقم لکن صحبت سر منع زراعت است شما تجارت دارید شما بازار دارید سالی تقریباً آنوقتی که صحبت شد بنده یادم است آقای پندر خوب بخاطر دارند که کابل مالک کرماک و موسس خان رفتند ژنو و کتابی تشریح کردند که دولت ایران نمیتواند این کار را بکند و از این زراعت سالی سی میلیون تومان گیر رعیت و زارع میآید و تا جایش زراعت دیگر بگذارند نمیشود این است که بنده خواستم این تذکر را عرض کنم دولت باین امر توجه داشته باشند موضوع دیگری که خواستم عرض کنم موضوع کارخانجات است این عبارتیکه در فقره ۶ نوشته شده بنده همچو فهمیدم که دولت در نظر دارد که کارخانهای دولتی را بفروشد و این بعقیده بنده صلاح نیست امروز بیایید به بینید تمام دول که کارخانجات دست مردم بود جلو را گرفته اند امروز دولت به قند احتیاج دارد به سممت احتیاج دارد بیاید کارخانه ها را بفروشد و بعد بخرد چیز خوبی نیست و باید از پروگرام این قسمت حذف شود.

نخست وزیر - همانطور که آقای اعتبار تذکر دادند بنده

با اظهار امتنان خودم هم احساس میکنم آقایانی که بنام مخالفت بیاناتی فرمودند نظری جز تذکر نداشتند بنده خودم و همکارانم همیشه و در هر وقت و در هر موقع با جان و دل حاضر هستیم فرمایشات آقایان را چه در مجلس شورای ملی و چه در خارج و چه در وزارتخانه ها بشنویم و آنچه البته در صلاح کار هست در صلاح کشور هست آقایان باید هدایت کنند و راهنمایی کنند و اگر حوائجی دارند بفرمایند ما هم اقدام میکنیم نسبت بآن تذکرانی که آقایان دادند بنده از مجموع مدلول آنها صرف نظر میکنم چون البته با تذکرانی که آن مدلول را در نظر میگیریم ولی این دو مطلب را بایستی خدمت آقایان عرض کنم یکی مسئله فروش کارخانجات بود که این بنظر بنده آنطوریکه در خارج هم شنیدم یک سوء تفاهم و نگرانی ایجاد کرده است دولت هم بهیچوجه در نظر ندارد کارخانجاتی که امروز دارد و از او یک فوایدی میبرد و باید خودش اداره کند آنها را بفروشد البته برفرش اینکه یک روزی بنامشود که یک همچو کاری را بکنند بدون اجازه مجلس

نخواهد کرد. منظور ما بطور کلی این است که چون عقاید نسبت بکارخانجات بطوریکه مستحضر شده اید اصولاً نظر این است که دولت یک کارخانه چی خوبی نیست همانطور که تاجر خوبی هم نیست این فکر باید ایجاد شود که مردم خودشان فکر کارخانه بکنند و خودشان اداره بکنند و بتوانند مثل یک آدم علاقمند و یک بازرگانان خیلی علاقمند استفاده از کارخانه ببرند و با خرج کم و بهره زیاد اداره کنند و الا ما هیچوقت نظر نداریم که کارخانجات دولتی را نه حالا بلکه بعد هم بگذاریم که آنها را بفروشیم و اگر بنا شد یک موقعی خواستیم این اقدام را بکنیم البته بدون اطلاع مجلس شورای ملی نخواهد شد و از این بابت آقایان نگرانی نداشته باشند (صحیح است) راجع بمنع کشت تریاک هم تذکرانی که آقایان دادند صحیح بوده ولی باید همه ماها اصولاً این آرزو را داشته باشیم که در این مملکت کمتر تریاک استعمال شود و نه کشت شود (صحیح است) خوب البته این عمل یک عمل تند و حادثی نخواهد بود که ما بیائیم و یک همچو کشتی را که امروز یک منافعی برای ما دارد این را بیاییم و فوراً از بین ببریم بدون اینکه در جای او چیز دیگری بگذاریم از این بابت هم جای نگرانی نیست خاطر آقایان آسوده باشد مطلب دیگری هم که آقای انوار به بنده تذکر دادند و خیلی هم متشکرم و باشباه خودم اعتراف میکنم این است که گویا در جلسه گذشته که بنده هیئت دولت را معرفی کردم کلمه معرفی را نگفتم و گفتم که باسته حضار مجلس میرسانم این کلمه را خودم اصلاح میکنم خواهش میکنم در صورت مجلس هم کلمه استحضار را بردارند و کلمه معرفی بگذارند البته هر رئیس دولت موظف است که هیئت دولت را به پیشگاه مجلس معرفی کند (صحیح است)

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

دکتر جوان - بنده مخالفم با کفایت مذاکرات. اخطار نظامنامه دارم.

رئیس - بفرمائید.

دکتر جوان - بنده سه جلسه است که اجازه خواسته ام و آقای رئیس اجازه نمیدهند که صحبت کنم و در جلسه

گذشته هم خوانش اظهار نظامنامه کنیم قانع شدند در صورتیکه بعد از من به آقای امیر تیمور و یکی دیگر اجازه داده اند این کاملاً برخلاف نظامنامه است که شماعمل میکنند و با اینطوریکه شمارفتار میکنند بنده از شما شکایت خواهم کرد رئیس - بعد از اینکه جمعی گفتند مذاکرات کافی است بنده باید رأی بگیرم اگر مجلس مخالف با کفایت مذاکرات باشد آنوقت باز صحبت شود

بیات - اجازه میفرمائید بنده هم اظهار نظامنامه دارم .

رئیس - بفرمائید .

بیات - بعد از اینکه مجلس میگوید مذاکرات کافی است اگر کسی مخالف با کفایت مذاکرات باشد باید توضیحاتی بدهد بعد رأی گرفته شود این است که بنده معتقدم که چون برنامه دولت است حالا هم وقت زیاد داریم و کار دیگر هم نداریم و بعضی آقایان هم تذکراتی دارند و لازم است اظهار بشود و دولت هم متوجه شود و ما هم مقصودی نداریم جز اینکه همه با هم همکاری کنیم و هیئت دولت هم حاضرند اظهارات رفقا را استماع کنند این است که بنده هم تقاضا میکنم که آقایان هم موافقت کنند که مذاکره شود و کار دیگر هم در دستور نداریم میتوانیم تا ظهر و بعد از ظهر هم جلسه را ادامه دهیم . (صحیح است)

رئیس - آقای دکتر جوان .

دکتر جوان - اصولاً در موقع معرفی دولت و طرح برنامه دولت هر يك از آقایان نمایندگان در دو موضوع میتواند بطور اختصار اگر تذکراتی دارند بفرمایند اول البته راجع به صلاحیت هر يك از آقایان وزراء است و دوم در اطراف برنامه دولت زیرا تذکره در هر دو قسمت بی تأثیر در رأی مجلس نیست ممکن است دلائلی اقامه شود ولی بنده در موضوع صلاحیت بعضی از آقایان وزراء گر چه نسبت به صلاحیت دو نفر از آقایان وزراء یعنی آقای آهی و آقای حکمت اعتراضی داشتم و دلائلی هم داشتم ولی نظربه بحرانی که اخیراً در کشور مایه پیدا شد و خوشبختانه جناب آقای نخست وزیر قبول زحمت فرمودند و رفع بحران شده است و این امر موجب سپاسگذاری شخص

بنده شده است از این قسمت صرف نظر میکنم و فقط در اطراف برنامه دولت تذکراتی دارم که لازم است توجه جناب آقای نخست وزیر را جلب کنم . یکی راجع بوزارت پیشه و هنر است و علت اینکه بنده این تذکره را میدهم برای این است که خوشبختانه در رأس این وزارتخانه يك شخصیتی واقع شده است مثل آقای هژیر که بنده ایشان را هم کارداران و هم بی عرض میدانم و چون سابقه وزارت هم نداشته اند بنده این تذکرات را لازم میدانم عرض کنم مخصوصاً نسبت باین قسمت که قید شده است که کارخانجات با سرمایه غیر دولتی اداره شود و در این قسمت بنده معتقدم وقتی اینکار باید صورت بگیرد که دولت تصمیم بگیرد که بکلی دست از انحصارات داخلی بکشد و چون دولت چنین تصمیمی نگرفته اگر بنا باشد بیائیم و این کارخانجات را که بخون ملت نهیه شده است از آنها دست بکشیم بهران را در مملکت بیشتر خواهیم کرد . بنده من باب مثال عرض میکنم امروز در مملکت يك شرکتی است و البته خصوصی است و آن شرکت باورد است و امروز حیات اقتصادی ما دست این شرکت واقع شده است و خانواده های ثروتمند سهام و پول این را داده اند و سرمایه این شرکت در حدود سه میلیون تومان است و اگر آقایان درست وارد شوند خواهند دید که قسمتی از سرمایه این شرکت را آقایان پیرداخته و يك قسمتش را بعنوان وام و کمک از بانک کشاورزی از دولت گرفته اند و فعلاً هم آنها را که تبدیل کرده اند بعنوان وام يك قسمت از بودجه کشاورزی و يك قسمت هم از وزارت فرهنگ صرف این شده و بعد هم از درآمد کارخانه سه سال میپردازند و این کار خوبی نیست یعنی اگر بنا باشد امروز يك کارخانه دولتی یعنی يك کارخانه هائی که اسم نمیبرم ممکن است چند نفر با هم باصطلاح اروپائیها کم پنزونهائی میکنند و يك پولهای از بانک رهنی یا بانک کشاورزی تهیه میکنند و میپردازند و از درآمد او هم استهلاک میکنند بنده معتقدم که اینطور معامله را هر آدم فقیری میتواند بکند که از درآمد کارخانه بهای آنرا بپردازد این موضوع خیلی اهمیت دارد و متأسفانه اشخاصی در مملکت

ما هستند که از این قسمت برنامه خیلی خوششان میآید و تصور میکنم از حالا بفرهائی افتاده باشند که ضرر دولت و ملت را فراهم کنند و بهمین جهت بنده این موضوع را خیلی قابل دقت و مطالعه میدانم که دفعاتاً چنین تصمیمی گرفته نشود . - نخست وزیر - مطمئن باشید .

دکتر جوان - خیلی متشکرم . اما در قسمت دوم برنامه که بطور اختصار عرض میکنم و آن راجع بداد گستری است که مینویسد اصلاح و رفع نقص های قوانین داد گستری میدانم رفع نواقص قوانین مقصود همین قوانینی است که خود آقای آهی در این دوسه ساله پیشنهاد کرده اند یا قوانینی که قبل از ایشان از مجلس گذشته است اگر مقصود قوانین قبل از ایشان است که در بین آنها خیلی قوانین خوب و مهمی هم هست و بهترین راه اصلاح این است که همان قوانینی که گذشته است در اجرای آنها بیشتر مراقبت شود مثلاً یکی از همان قوانینی که قبل از آقای آهی گذشته است قانون سازمان وزارت داد گستری است که همه میدانند سازمان آن خوب نبود و دو دفعه تشکیلات داده شد یکی زمانی مرحوم داور بود که خوب بود نواقص آنرا هم بعد سازمانی دادند و در زمان آقای آهی هیچ دست بترکیب آن سازمان زده نشد ولی نقصی که در کار پیدا شد اگر آقایان درست دقت کنند متأسفانه چرخهای آن سازمان روی اینست که توجه وزیر داد گستری رفته بود روی يك موضوعات دیگری بکلی رنگ زده بود و برای مثال عرض میکنم یکی از سازمانهای مهم که بدرد هر فردی میخورد سازمان دادرسی ما است که رفع ظلم از افراد میکند و بنده وارد بحث نمیشوم برای اینکه يك روزی آقای نقابت در یکی از جلسات مجلس يك بیانات خیلی خوبی کردند و متأسفانه بنده دیدم در اطراف آن يك حرفهای خیلی بی حسابی زدند و تذکرات ایشان بجائی نرسید در صورتی که بعقیده بنده خیلی مؤثر بود و بنده لازم است عرض کنم که دادرسی ما مطابق اصول در تمام امور نظارت دارند که اگر در گوشه از کشور کسی تعدی کرد باید اقدام کنند و رفع تعدی نمایند متأسفانه

امروز مخصوصاً این دوسه ساله اخیر که آقای آهی روی کار بودند بنده دیدم که دادرسی ما يك دفترى شده است برای شهربانی ها که پرونده هائی از آنها میرسد و در آنجا جریان پیدا میکند و نظر مافوق را اجرا میکنند ولی اگر درست دقت شود وظیفه دادرسی این است که اگر مأموری برخلاف قانون کسی را توقیف کرد این دادرسی میتواند نظارت کنند و جلو گیری از تعدی کنند ما همه در ضمن صحبت همان از تعدیات مأمورین متأسفانه در صورتیکه تقصیر مأمورین نیست وقتی که مأمورین ما میدان را باز دیدند آزاد دیدند تعدی میکنند بلکه تقصیر دادرسی ما است که انجام وظیفه نمیکند اگر آقای آهی مراقبت کنند که دادرسی ما بوظائف خودشان عمل کنند و تنها این نباشد که بروند پشت تریبون و بگویند الحمد لله همه شان خوب کار میکنند و ما مراقبت خواهیم کرد که اینطور نباشد عمده تعدیات در کشور ما رفع خواهد شد .

وزیر داد گستری - آقایان نمایندگان محترم کاملاً اطلاع

دارند که بنده در هر مورد با کمال میل حاضرم تذکراتی که داده میشود بشنوم و اگر آن تذکرات واقعا تأثیری در پیشرفت امور داشته باشد با کمال میل انجام دهم شهود زبانی هم در این قسمت بین تمام آقایان نمایندگان دارم و بنده مصیبت میدانم وارد صحبت هائی بشوم که شاید جنبه خصوصی داشته باشد که بنده از این بی اطلاع هستم باین جهت البته اگر بطور دیگری در موقع مناسبی میبایستی وارد صلاحیت شد حاضر بودم با کمال میل که هم بشنوم و هم جواب بدهم ولی فعلاً از این مطالب میکندم زیرا اینها چیزهای جزئی است اما مطالب اساسی که گفته میشود یکی موضوع سازمان وزارت داد گستری و یکی هم موضوع دادرسی بود بنده تصور میکنم منظور مجلس شورای ملی همیشه این بوده است که از کار کسان صدیق دوات پشتیبانی و تشویق کنند (صحیح است) بطوریکه اظهار نمودند وزارت داد گستری سازمانی دارد که بموجب قانون معین شده و شاید آنها وزارتخانه ایست که سازمان قانونی دارد و مرتب است و در این مدت برخلاف

اطلاعی که آقای جوان دارند نواقضش رفع شده و تکمیل شده است بنده مکرر گفته ام که آنچه که بشر میسازد و آنچه که از دست ما بیرون میاید هیچوقت کامل نخواهد بود و بقدر وسائلی که در دست داریم تصور میکنم که خوب ثابت کرد که دستگاه وزارت دادگستری ما فعلاً با وسائل امروزه خوب و وظائف خودش را انجام میدهد منتهی باید خوب توجه داشت باو که به چیزهایی که در خارج میشود اعتنا نکند و وضعیت را از نظر دور ندارد البته سازمان قانونی که جوانی وزارت دادگستری داده شده است از سابق بوده و بنده هم ادعا نکردم که من داده ام ۱۳/۱۴ سال است که سازمان وزارت دادگستری داده شده و نواقضی هم که پیدا میشود بتدریج رفع میشود و نواقض هم طبیعی است که پیش می آید و رفع میشود برای اینکه نتیجه تجربه و آزمایش همین است و در ضمن عمل معلوم میشود چه نواقضی هست در تشکیلات و سازمان و آن نواقض رفع میشود.

به بیند و در عمل هم هر جا نقصی هست تذکر بدهند و اگر ثابت شود که چرخهای دادگستری خوب کار نمیکنند آنوقت اقدام بشود و کارها را بخوبی انجام بدهد ولی این تذکر نیست که داده میشود. این حرفها آقا اسباب دلسردی يك عده مردم بسیاری است که در اطراف و اکناف مملکت خدمت میکنند و زحمت می کشند و این حرفها آنها را کاملاً دلسرد می کند (صحیح است) و باید از این کار بنظر من بشیمان باشید آقا (صحیح است) اما موضوع دادرها، دادرها اینطور نیست که فرمودید دادرها با کمال خوبی و وظایف خودشان را انجام میدهند و در این دو ساله هم خیلی خوب شده است آقایان اطلاع دارند سابقاً شاید نقص داشت یا مأمورین شاید درست آشنا و متوجه بوظایف خودشان نبودند و تصور می کردند باقتضای وقت می باستی يك چیزهای حاضر و آماده را تعقیب کنند در صورتیکه فعلاً اینطور نیست و در این چند ماهه بعد از شهریور نه تنها بعد از شهریور بلکه مدتها قبل در شهریور حتی از پارسال بنده مخصوصاً مأمورینی گماشته ام در آگاهی ها و شهرهایی که مراقب مقررات قانونی باشند که اجرا شود و سعی کنند که مقررات قانون اجرا شود و آقایان شاید بدانند الان هم ما مخصوصاً مأمورینی گماشته ایم از طرف دادرها در شهرهایی که ناظر اجرای قوانین هستند در توقیفها و قرارهایی که برای توقیف صادر میشود و اقداماتی که در شهرهایی ما میشود آنها را تحت نظر و مذاقه قرار بدهند چه در شهرهایی و چه در امنیت و سایر مقاماتی که ضابطین عدلیه هستند تمام در تحت نظر دادرها انجام وظیفه می کنند و کاملاً هم دادرها مراقب انجام وظایف خودشان هستند البته اگر آقا موضوعی را اطلاع دارند خواهش میکنم از موضوع اطلاع خودشان ما را هم مستحضر فرمایند و بنده اگر آن موضوع هم نقصی درش باشد رفع میکنم ولیکن بطور کلی این مطلب را بهیچوجه نمیشود گفت. البته ممکن است در يك گوشه از مملکت یا يك گوشه يك اداره يك نقصی وجود داشته باشد و توجه هم میشود باینکه آن نقیصه مرتفع بشود شاید ایشان

اطلاع داشته باشند که رفع نقیصه هم شده است و اگر هم از رفع نقیصه مزبور اطلاع پیدا نکرده اند برای اطلاع ایشان عرض میکنم که دو سال پیش وقتی بنده رفتم وزارت دادگستری در دادرها دو سیه های چندین ساله همینطور خوابیده بود که بنده از مدرسه حقوق شاگردان فارغ التحصیل و شاگردانی را که مشغول تحصیل بودند آوردم آنجا برای اینکه آن پروندههایی که چندین سال معوق مانده بود آنها را از دست بچربان بیدار زد و پاک کنند و رفع معطلی بشود و نواقضی که در جریان کارهای آنجا بود رفع شود و اینها هم در ظرف این مدت این کارها را کرده اند و الان جریانی که در آنجا هست خیلی سریع است و برخلاف چیزی است که آقای نماینده محترم تذکر دادند. بنده میخواستم عرض کنم که مطالب را اگر از نقطه نظر کلی تلقی کنیم وقتی که ایرادی شد البته ممکن است وارد باشد ولی بنده تصور نمیکنم همه کارها نواقضی داشته باشد (صحیح است) البته در کارها نواقضی هست و نواقضی هم پیدا میشود و پیش می آید در هر گاری ولی اگر آن را با نظر ساده و خیر خواهانه تذکر بدهند و پیش بیاورند البته آن را هر کس می شنود (صحیح است) ولی اگر همینطور کلی و بطور عموم بگوئیم همه چرخهای ما از یک زده است و همه چرخها از کار افتاده است این حرف صرف نظر از اینکه اثری نمیکند اسباب دلسردی هم میشود و بنده قویاً این حرف را تکذیب میکنم و عرض میکنم اینطور که فرمودند نیست و بنده حاضر در هر موردی که دیدند يك جایی نقیصه در کار هست تذکر بدهند و بنده حاضر در رفع آن نقیصه فوراً اقدام بکنم. البته تذکرات آقایان نمایندگان کاملاً منظور نظر دولت و مورد توجه خواهد بود و اقدامی هم که باید بعمل بیاید بعمل خواهد آمد. (صحیح است)

رئیس - آقای انوار.

وزیر بازرگانی و پیشه و هنر (آقای وزیر) - بنده خواستم قبلاً اظهار تشکر بکنم از اظهار لطف و محبتی که آقای دکتر جوان همدرس قدیم بنده نسبت بمن فرمودند

بعد هم چون يك تذکری در باب وزارت پیشه و هنر فرمودند با اینکه جناب آقای نخست وزیر توضیح کامل و مفصل دادند ولی برای اینکه بیشتر خاطر آقایان نمایندگان محترم مخصوصاً آقای دکتر جوان مطمئن باشند بنده هم مختصر توضیح میدهم. اولاً استدعا میکنم يك توجهی باین عبارتی که در برنامه نوشته شده بفرمایند. در برنامه در آخر فقره ششم نوشته شده: مراقبت کامل در بهبودی صنایع کشور با تمایل باینکه کارخانه ها با سرمایه های غیر دولتی اداره شود.

ملاحظه میفرمائید اینجا اصلاً کارخانه های دولتی نوشته بلکه نوشته است کارخانجات با سرمایه های غیر دولتی اداره شود و اینجا دو منظور است یکی آن استعجاب و خلجانی که ممکن است در فکر يك قسمتی از آقایان ایجاد شده باشد و تصور فرموده باشند شاید دولت خیال دارد که باین زودبها کارخانجات خودش را بفروشد و يك عده هم خیال داشته باشند بخرد اولاً بنده در قسمت دومش تردید دارم کارخانه های دولتی از دو وجهه تأسیس شده است یکی از وجهه تشویق مردم بدائر کردن شرکت و آوردن کارخانه خلاصه دولت می خواست سرمشق باشد برای مردم و نظر انتفاعی نداشت بنابر این تصور نمیکنم دولت در اینکار هیچ نظر انتفاعی داشته باشد و تصور هم نمیکنم که نسبت باین کارخانه ها اصلاً هیچکس در مملکت مائل بخربندش باشد بجهت اینکه چون دولت از لحاظ انتفاعی اینکارخانه ها را احداث نکرده معلوم هم نیست در آتی قابل انتفاع برای دولت باشد و دولت فقط از نظر مصلحت عمومی اینها را اداره میکند (صحیح است) شاید منفعتی هم درش باشد اینها همه خیلی مورد نظر است که آیا در آتی چگونه ممکن است باز هم مورد انتفاع باشد. چون يك کارخانه در صورتی کار میکند که تمام وسائل کارش بخصوص اسبابهای یدکی آن ماشین هایی که بتدریج کهنه و فرسوده میشود فراهم شود اسباب و افزار لازم کارخانه بهسولت فراهم شود و آنهائیکه فراهم میشود در دسترس صاحبان کارخانه گذاشته شود و امروزه بنظر نمیرسد که بهسولت بشود تمام لوازم ها. لوازمات

و اسبابهای فرسوده شده یا آنچه در آئینه فرسوده میشود باسانی در دسترس کسانی که کارخانه را اداره میکنند گذاشته شود باین مناسبت تصور فرمائید که عموم این کارخانه ها امروز زیاد داوطلب داشته باشد. از اینکه بگذریم برای تأمین نظر آقا و سایر آقایان نمایندگان محترم این را هم باید عرض بکنم که وضع امروز مملکت البته اقتضا دارد که از لحاظ رفع حوائج مردم يك نظر کلی هم نسبت به عموم کارخانه ها اعم از دولتی و غیر دولتی بشود (صحیح است) باین جهت ما در نظر داریم يك طرحی حضور آقایان محترم تقدیم داریم که اگر تصویب فرمودید بموقع اجرا گذاشته شود که در آن واحد هم آن نظر اصلی که خیر عمومی باشد و رفع حوائج مردم و مصلحت عامه کشور باشد تأمین شود هم آقایان تجار البته بمنفعت خودشان برسند (بیات - زیاده روی هم نشود) بلی البته بانظر آقایان اینکار هم خواهد شد. اینکه ملاحظه میفرمائید از اینجهت است که بنده خوب به خاطر دارم آقایان نمایندگان محترم ادوار تقنینیه ' جراند ' مردم همه معتقدند که دولت تاجر خوب و صنعت گر خوبی نیست و بهتر اینست که این قبیل مشاغل بدست افراد باشد (یکی از نمایندگان حالا هم همین نظر را داریم) عرض کردم همینطور است که هیئت دولت فعلی غافل از این نظر عمومی که عموم مردم نظر شایع این بوده است نیست و ما در نظر داریم. اما کسی و چه وقت دولت دست از اینها میکشد اینمطلب نه در اینجا قید شده است نه در خارج چون ملاحظه میفرمائید اینجا نوشته شده است کارخانه ها با سرمایه غیر دولتی اداره شود و به طوریکه جناب آقای نخست وزیر هم فرمودند همچو چیزی نیست که فروخته شود بلکه مقصود اینست که دولت آنچه که فعلا در دست دارد بنفع عموم در دست داشته باشد و کارخانه های غیر دولتی هم خود صاحبان کارخانه ها البته وضع مملکت را از لحاظ عمومی باید توجه داشته باشند و در نظر بگیرند و کار کنند و البته برای پیشرفت کار کاملاً مراقبت هم خواهند فرمود يك اشاره هم خواستم بمناسبت راجع بکارخانه بلور سازی بکنم بجهت اینکه وقتی هم در بانک کشاورزی

را اگر بردارید و به بینید تاریخ دوره پنجم را اگر ملاحظه کنید خواهید دید که مجلس شورای ملی بچه شوقی و بچه شعفی توجه داشت بقشون (صحیح است) و الآن هم اداریم (صحیح است) الآن هم ما قشون را دوست میداریم (صحیح است) قشوی پشتی بان ما است (صحیح است) حقیقتاً مملکت ما قشون است همین قشون هم بحمد الله قشون نیرومند است (صحیح است) يك اتفاقی افتاد و بقول وزیر جنگی سابق حرف خوبی زد و گفت که يك زلزله پیدا شد و همه چیز را روی هم ریخت از آن زلزله پیدا شدن و واقع شدن را در واقع اینطور میتوانیم تعبیر کنیم که يك کمیچی برای ما پیدا شد در همه پیدا شد والا قشون ما نیرومند است و شجاع است (صحیح است) و از نژاد همان قشونهای هستند که در ادوار گذشته همه جا را فاتح بودند اینها همانها هستند و ما هم نصر تقدس و بزرگواری نسبت با آنها داریم و امید داریم آقای وزیر جنگ در این باب جدیت کامل بکنند. اصلاح و تقویت سازمان ارتش و قوای تأمینیه کشور. يك عبارتند که در باره ترقی قشون و توجه بقشون. احترامات قشون باید در نظر داشته باشند آقا این قشون کیست؟ این قشون برادر من است پسر من است عمومی من است این قشون ملی است مگر نیست؟ مگر از افراد این ملت گرفته نشده؟ (صحیح است) خیلی خوب. ما هستیم دیگر این قشون غیر از ما که نیست (صحیح است) تصور دیگر نشود. يك صحبت هائی که هیچ جور منظور نظر ما نبوده است این است که توجه میدهم آقای رئیس الوزراء که کاملاً از نظریات مجلس مستحضر هستند و خود آقای وزیر جنگ که حاضر هستند و تشریف دارند خیلی اهمیت بدهند بظلمت قشون و نقطه اول بر نامه آنرا فرار دهند (صحیح است) مسئله دیگر آقای وزیر فرهنگ آقای عدل حضور دارند آمدیم سر آن موضوع من خیلی دلم میسوزد واقعا دلم میسوزد که همه پر گرامهائی که می آمد بمجلس عنوان معارف را که مینوشتمند با يك کلمات مشعشعی با يك عباراتی خیلی خوب. خدا بیدارمزد یکی از رفقا را که میگفت نمک معارف بر روی باید در معارف ما و در همه چیز ما باشد چه شد که معارف

ما و فرهنگ ما اینطور واقع شد؟ در آخر بر نامه در قسمت دهم یا نهم تکمیل و ترقی تأسیسات فرهنگی و اهتمام در اصلاح اخلاق عمومی را نوشته اند چه شد چه اشکالی کردند که از آن صدر های پر گرامهها این را بر داشته و آوردند پائین پائین و آن آخر ها و يك مرتبه هم مرحومش میکنند (خنده نمایندگان) من راستی متأسر هستم که چرا اینطور شده چرا همچو شد وضعیت فرهنگ ما. يك فرهنگی که دارای دانشمندان بزرگ بود همه دانشمندان ما از این مملکت و معارف و فرهنگ این مملکت پیدا شدند چرا باید روزش باینجا برسد. که فقط بیایند و در ماده نهم بنویسند ترقی و تکمیل تأسیسات فرهنگی. آخر بروید نگاه دانشوران را نگاه کنید رجال دانشمندان ایران را شرح داده است در آن کتاب بروید به بینید و بخوانید تمام شرح حال رجال ایران است آخر این رجال در این مملکت بوده اند و از فرهنگ همین مملکت برخاسته اند در اینجا تحصیل کرده اند در همین مملکت باین مقام رسیده اند چرا باید معارف ما باین روز بیفتد که وزرای ما هم پیش خودشان يك تکدیری نسبت باین داشته باشند که نتوانند بروز بدهند چرا آقای وزیر معارف بخواست آقای وزیر معارف؟ آقای وزیر معارف سرنگون کن این ترتیب سابق را بکلی سرنگون کن وزارت معارف را طوری قرار بده که مغز مردم را بیدار کند مغز مردم متکی بنفس بشود قائم بذات بشود از این چاپلوسی و دروغگوئی بیرون بیاید خدا شاهد است از این عبارت در اینجا متأثر شدم که در تحت این عبارت نوشته شود فرهنگ ما. تف بر این سابقین که این را بروز ما آوردند که عنوان وزارت فرهنگ ما را اینجور بیان کنند. يك موضوع دیگر که تبریک میگویم آن راجع بوزیر کشاورزی را که اینجا است. بکنفر از دانشمندان امریکا اظهار میکرد و من گمان نمی کردم در ایران کشاورزی پیدا بشود يك متخصص آوردند. این وزیر کشاورزی مان را من بشما تبریک میگویم هم احسنت بشما میگویم این وزیر کشاورزی مان را که آورده اند همه با يك شوق فوق العاده توجه بایشان دارند. بنده

هم بایشان عرض میکنم آقای وزیر کشاورزی حالا که ما بشما علاقه مند هستیم همین جور هم که در خارج بشما عرض کردم که کشاورزی يك صنعتی است که تشبه بالله است برای خاطر اینکه ایجاد است از عدم بوجود آوردن است تمام انبیا سابق تمام بزرگان تمام صلحا مسئله کشاورزی را فوق تمام صنایع قرار داده اند چرا؟ برای اینکه در تعریف حکمت است که گفته اند الحکمة ماتشبه بالاله علماء و عمالاً. کشاورزی هم تشبه بالله است که ایجاد میکنند از عدم بوجود میآورد از اینجهت این حرفه حرفه مقدسی است و طرف توجه تمام دانایان و بزرگان عالم است از همه گذشته طرف توجه تمام افراد است ما باید کشاورزی را همان اندازه که در عرایض عرض کردم راجع بقشون باید اهمیت بدهیم راجع بمعارف باید اهمیت بدهیم راجع بکشاورزی هم باید اهمیت بدهیم حالا باید آقای رئیس الوزراء هم در اینجا کمک کنند بوزارت کشاورزی خیلی کمک کنند و تمام آن چیزهاییکه بکشاورزی تناسب و علاقه دارد باید بدهید بدستش. بانک کشاورزی باید دست وزارت کشاورزی باشد (صحیح است) محصولاتیکه در مملکت کاشته میشود از قبیل پنبه و چغندر و اینها تمام باید این چیزها دست خودش باشد همانطور که کارها را تقسیم کردید این را هم باید همینطور کنید هر قسمتی مال هر کس شد راجع بهر کس شد آن قسمتش را کامل کند تمام اموری که مربوط بکشاورزی است باید در دست خود وزارت کشاورزی باشد تا بتواند کار کند (صحیح است) و امیدواریم این جوان که همه علاقه مندی بایشان دارند شما این وسائل را برای شان فراهم کنید و امیدوار هستیم که این موضوع کشاورزی در کشور ما ترقی کند مکرر در مکرر سابقین ما هم گفته اند ایران مملکتی است کشاورزی و ایران را باید در کشاورزی تقویت کنیم ما برای تربیت انعام واحشام مراتع زیاد داریم اینها را باید تقویت کنیم که دارای ثروت اولیه بشویم که همان مواد اولیه است و بر ثروت ملی بیفزائیم این بود عرایض بنده و بعرایض خود خاتمه میدهم و تکرار میکنم بطور خلاصه نظریاتم را که مورد توجه و تحت نظر قرار بدهند یکی مسئله

قشون یکی مسئله فرهنگ و یکی هم مسئله کشاورزی و اهم مسئله کشاورزی است که فوراً باید اقدام کنید و امیدوارم موفق شوید در خدماتتان.

نخست وزیر - بنده خیلی خوشوقت هستم که یکی از همکاران بنده مورد توجه و نظر آقای انوار واقع شدند و امیدوارم در عمل سایر همکاران بنده هم همینطور مورد توجه قرار گیرند (جمعی از نمایندگان - هستند آقا) و روزی بشود که آقای انوار و سایر آقایان نمایندگان محترم نسبت بآنها قدر دانی بفرمایند. (صحیح است) اما راجع بقرار دادها که فرمودند این قضیه کاملاً مورد توجه است و متأسفانه بواسطه این بحرانی که پیش آمد یک قدری کار عقب افتاده تنهام علاقه مند هستیم باین موضوع قرار دادها و خیلی اصزار داریم بلکه طرفهای ما هم خودشان چند مرتبه متذکر شدند که زودتر بنشینیم و اینکار را حل کنیم بنابراین از این قسمت خاطر آقا مطمئن باشد و امیدوارم بنده بزودی بتوانم طرح این قراردادها را بمجلس شورای ملی بیاورم. اما در مسئله قشون بنده نمیتوانم تصور کنم که در این مملکت کسی باشد که متوجه این موضوع و این قضیه نباشد همه ما میدانیم هیئت دولت، مجلس شورای ملی، تمام افراد اینکشور که ما بقشون و افراد قشون و مخصوصاً بافرادیکه حقیقه زحمت کشیده اند و بکسانیکه خون خودشانرا در اینکشور ریخته اند چه قدر بنظر احترام مینگرند (صحیح است) در این قسمتها هیچکس شك و تردیدی ندارد (صحیح است).

جریانات اخیر یک قدری این مطالب را بیک صورتی انداخت که خود آقای انوار تذکر دادند ولی بنده با انتخاب آقای سرلشکر جهانبانی که حقیقه یکی از افسران تحصیل کرده و لایق و شایسته هستند (صحیح است) امیدوارم قشون را آطوریکه آقای انوار تذکر دادند و بلکه بهتر ما بتوانیم سازمانش را قویتر کنیم (انشاء الله) و بتوانیم اشخاصی را که در این قسمت زحمت کشیده اند مورد قدر دانی قرار دهیم و آطوریکه لازم است و شایسته است بتوانیم قشون را اداره کنیم و بنده خودم خواهش کرده ام این را از ایشان خودشان

هم فرمودند که گاهیگاهی بروم آنجا. و در آن قسمتهائی که مربوط بعیر امور فنی است با ایشان باصطلاح همکاری میکنم و این کار را ما مطمئناً بیک نحو خوبی پیش خواهیم برد (صحیح است) يك موضوع را آقای تجدد تذکر دادند گویا راجع بمخارج ارتش بود این را بنده نخواستم عرض کنم حالا که صحبت بمیان آمد عرض میکنم که وزارت جنگ مثل سایر وزارتخانههاست و هیچ فرقی با سایر وزارتخانهها ندارد و تمام خرجش کنترل خواهد شد تمام جزئیات خرجش در تحت کنترل درمیآید نظارت خواهد شد و مخصوصاً وزارت دارائی در این باب مراقبت خواهد کرد و همانطور که در سایر وزارتخانهها مراقبت و نظارت میکنند در این وزارتخانه هم نظارت میشود و از این بابت هم بهیچوجه نگران نباشید. اما اینکه آقای انوار فرمودند فرهنگ چرا رفته است پائین بنده خواستم خدمت ایشان عرض کنم که آقا از ماده اول تاماده دهم همعاش مورد توجه ما است بالا و پائین ندارد شما قشون را خیلی اهمیت میدید آرا میگذاریم نمره يك کشاورزی را میگذاریم نمره دو خوب معارف را کهجا بگذاریم (انوار - هر سه اینها باشد) عرض کردم بالا و پائین ندارد يك و دو و سه ندارد همه مورد توجه و علاقه ما است و هیچ فرقی ندارد (صحیح است) البته این قسمت هائی که شما فرمودید همعاش مورد توجه است و مطمئن باشید و تصور نفرمایند ما موضوع فرمایشات ایشان را خواستیم از نظر دور داشته باشیم و خدای نا کرده فرهنگ را در مرحله پائین تر قرار داده باشیم. خاطر آقا چون خودشان از اهل فضل و دانش هستند میدانم متأثر شده ولی متأثر نباشید و یقین داشته باشید دولت در این قسمت هم به طوری که عرض کردم سعی و کوشش خودش را خواهد کرد و آقا هم راضی خواهند شد.

جمعی از نمایندگان - صحیح است. مذاکرات کافی است

رئیس - آقای دکتر ملک زاده

دکتر ملک زاده - عرض کنم که اول اجازه بدهید در نکته را متذکر شوم و آن این است که در موقعی که گرام دولت مطرح است نمایندگان حق دارند می توانند

و نظامات و قوانین اجازه میدهد بآنها که در کلیه امور و شئون کشور از سیاسی یا طبیبی یا فرهنگی بحث کنند بنابراین گفته نشود چرا از بر نامه خارج شد فلان نماینده. خیر این هیچ نیست نظامنامه ندارد بعقیده بنده (صحیح است) دوّم اینکه عقیده مندم آقایان نمایندگان موافقین دولت اجازه بدهند که اگر نظر بانی هست، مخالفتی هست، تذکرانی هست همه گفته بشود مانعی ندارد اشکالی ندارد (صحیح است) بگذارید گفته شود تا حل شود و يك روح اتحاد و اتفاق در مجلس شورای ملی پیدا شود امروز نیمساعت بیشتر صحبت نشد که جمعی گفتند مذاکرات کافی است. نه آقا مذاکرات کافی نیست مذاکرات در اطراف قنایا باید بشود صحبت باید بشود تذکر باید داده شود (صحیح است) بنده نمیخواهم حقایق را بپوشانم اولاً از این قیافه مجلس امروز و موافقت و توجهی که دولت نسبت باوضاع کنونی دنیا نشان میدهد فوق العاده اسباب امیدواری است برای آینده ما. چون بنده حقیقه حقایق را هیچوقت نمیخواهم پرده پوشی بکنم ششماه هنوز از اوضاع نگذشته است. از این تغییرات نگذشته است که این پنجمین کابینه است که بمجلس شورای ملی معرفی میشود و حقیقه تصدیق بفرمائید که این يك علامت خیلی خیلی بدی است خیلی ناگوار است برای يك مملکتی که در این اوضاع عمومی دنیا دولتش هر روز دستخوش تغییر و تبدیل شود. خوب يك وزیرى که امروز يك مسائل مشکلی را پیش میکرد مثلاً برای همین تعدیل و تنظیم بودجه يك وزیر متخصص افلا چند ماه وقت لازم دارد دو سه ماه فرصت میخواهد برای اینکه بتواند همین يك مسئله را حل کند بیاید و هر روز دولت و مملکت دستخوش تغییر و تبدیل بشود این خوب نیست و البته باین ترتیب واقعا کار بجائی نخواهد رسید بلکه خرابیهائی هم در امور پیدا میشود و چون در اینجا بعضی از آقایان راجع به فلسفه بحرانی که پیش آمد تذکرانی دادند و در جراند هم نوشته شد در مجلس خصوصاً هم این مطلب بحث شد ولی در مجلس عمومی اساساً این موضوع پیش نیامد و فوق العاده بنده علاقه مند هستم که این مسئله روشن بشود برای نتیجه خوبی

که ما در آتیه میتوانیم بگیریم. عرض میکنم به قراریکه بنده میدانم مجلس از روز اول نسبت بکابینه آقای فروغی حقیقه پشیمانی نمود و طرفداری کرد و بنده خودم و رفقایم از اشخاصی بودیم که تا روز آخر نسبت بشخص ایشان و کابینه ایشان وفادار بودیم. و همه ما میدانیم و سایر آقایان شاهدند بنده عامل مؤثر این بحران را مجلس میدانم ولی یک چیز در مجلس بود که تأثیر در بحران کرد و آن این بود... ابهامی بود که در وضعیت مجلس نسبت به دولت بود اینرا یک قدری اگر در این عرض بنده تفکر بفرمائید گمان میکنم آنوقت تصدیق خواهید فرمود وضعیت مبهم مجلس نسبت بدولت کمک بحران کرد (همه نمایندگان... زنگ رئیس)

یکی از نمایندگان - هیچ ابهامی در کار نبود...

دکتر ملک زاده - ولی دولت تا روز آخر هم همین طور که دیدیم اکثریت داشت و بنده هم یکی از آنها می بودم که بدولت رأی دادم و رفقا هم رأی دادند حال دولت درخواست با این اکثریت کار کند رفت و دیگری آمد ما از برای اینکه رفع ابهام بشود در صدد بر آمدیم در سهم خودمان که اگر افراد و دستجاتی در مجلس شرافتمندانه رویه خود را نسبت بدولت و نسبت بسیاست و نسبت بوضعیت روشن کنند دیگر آن ابهامی که من تصور کردم حقیقه پیش نیاید و وضعیت دولت در خارج و در داخل روشن... (جمعی از نمایندگان روشن بود آقا) این بود که بنده و رفقای فراکسیون بنده از روز اول تغییر اوضاع حقیقه با یک روح صمیمیت و بگمانگی با هم همکاری می کردیم در این دو روزه فراکسیون خودمان را تشکیل دادیم و تصمیم گرفتیم چون در فراکسیون ما انتظامات کاملاً حکم فرماست و تصمیم گرفتیم که متفقاً نسبت بدولت فعلی پشیمانی کنیم و پشیمانی خودمان را اعلام کنیم (دکتر سنک - همه مجلس اینطور است. بطور عموم فرمائید) مانعاً الجمع نیست مادامی که وضع ناوانی از دولت مشاهده نکنیم این پشیمانی را تعقیب خواهیم کرد و مقصودم این است که اگر یک روز مخالفتی باین دولت پیدا شد باز مثل امروز که صاف و روشن و پاک آمدیم و گفتیم ما

شرق مملکت ایشان یک شایستگی بسزائی از خودشان نشان دادند (صحیح است) این است که بنده میخواستم با آن سابقه ای که ایشان در کار دارند از ایشان سؤال بکنم که نظر ایشان در این وزارتخانه که تازه تأسیس شده است و همه هم منتظرند که یک قدمهایی در این راه برداشته شود نظر ایشان در این موضوع چیست و توضیحاتی هم استدعا میکنم در اطراف نظریاتی که گرفته اند و وزیر قبل ایشان هم حقیقتاً مرد فوق العاده شایسته و با تقوی بود و بنده متأسفم که نخواستند یاد دعوت نشدند در این هیئت دولت بهر حال ایشان هم میدانم یک قدمهایی برداشتند امیدوارم حضرتعالی هم این قدمها را تکمیل بفرمائید که امور بهداشت روبرو بهبودی برود.

وزیر بهداری (آقای حکمت) - آقای دکتر ملک زاده

راجع باشکالاتی که در امر بهداری و بهداشت هست صحبت فرمودند و اشاره کردند باینکه موضوع بهداری بواسطه جنگ عمومی مصادف با اشکالاتی است بنده کاملاً با ایشان هم عقیده هستم و معتقد هستم که اهمیت بهداری برای کشور از هر مؤسسه دیگر بیشتر است و این را اگر در نمره اول مهمات برنامه قرار دهیم چه مافوق نمره و چه نمره دوم برنامه باشد در هر صورت یکی از مسائل بسیار مهم حیاتی کشور است زیرا مملکت عبارت از سنگ و خاک نیست مملکت عبارت است از آدم، آدم سالم. اگر در مملکت ملتی ساکن باشد دارای بدن سالم و دارای عقل سالم البته در برابر هر مشکل و پیش آمدی مقاومت میکنند و با هر دشمنی مبارزه مینمایند اعم از اینکه آن دشمن دشمن خارجی باشد یا داخلی. ولی اگر ساکنین یک مملکت همه پوسیده، دارای اخلاق فاسده، ضعیف و مدانه کار و سست و خالی از سحت و سلامتی جسمی و روحی باشند البته آن مملکت از آفات ایمن و محفوظ نخواهد بود. بلی افراد مملکت باید سالم باشند سلامت اهل مملکت بآن نیست که چون بیمار شوند معالجه بشوند بلکه باین است که وسائل بهداشت آنان فراهم شود یعنی وسائل جلوگیری از امراض بمعالجه و مداوا نیست معالجه حقیقی آنست که مرض را قبل از اینکه حمله

بکند جلوگیری کنند دشمنهای سلامت و سعادت کشور و دشمنهای افراد مملکت در نوع هستند مرئی و نامرئی دشمن مرئی آنست که دیده میشود و البته دفاعش با سربازان شجاع است ولی دشمن نامرئی که عبارت است از آن میکروبهای مملعون که بسیار موزی و مزاحم هستند و بمراتب برای بقا و استقلال کشور خطرناکتر میباشد و مدافعه و مبارزه با آنها با بهداری است. بنده لازم میدانم مخصوصاً عرض بکنم که این ایام توجه به بهداشت اهمیت و ضرورت حیاتی دارد چون ما مواجه هستیم با جنگ - جنگهای عمومی همیشه موجب یک سلسله امراض عفونی و عمومی میشود چنانچه در جنگ گذشته یک امر اضی در دنیا پیدا شد که اسلاً در طب سابقه نداشت (صحیح است) اگر نظر آقایان باشد انفلوانزای اسپانیولی که در ۱۹۱۹ عالمگیر شد و باین نیز آمد و چقدر تلفات داد در نتیجه جنگ بود زیرا افرادی که در میدانهای جنگ کشته میشوند و مریضخانههایی که بسته میشود و خوردن غذا و محصول دوا کم میشود همه باعث می شود که هر گونه مدافعه ای برای افراد و دولت محدود شود و باعث این میشود که امراض زیاد و فراوان شود و شیوع پیدا کند تیفوس مثلاً یکی از جمله چیزهایی است که اخیراً در دنیا شیوع پیدا کرده و ما باید در مملکت خودمان از آن جلوگیری کنیم و این جلوگیری و این مبارزه هم آنطور که آقای دکتر ملک زاده فرمودند باین نیست که دوا داشته باشیم یا مریضخانهها دایر کنیم بلکه مبارزه با هر مرضی در دنیا یک علاج دارد و آن علاج همه درد است ما است و آن عبارت است از مساج بودن با سلحه علم و عاری بودن از جهل - مملع بودن بخطر مقدمه اجتناب از خطر است اگر چنانچه یک ملتی عالم باشد واقف بمعیایب کار خودش باشد، اگر یک ملتی خاصه طبقه منور الفکر او دراموری که موجب سعادت ملت است ملتفت و بصیر باشد هم بر میکروب نامرئی و هم بر خطر مرئی هم برداشتن خسارچی و هم برداشتن داخلی غلبه پیدا میکنند ولی اگر یک ملتی جاهل بود با داشتن انواع دواها و واکنشها و سرمها از هیچ مرضی جلوگیری نمیتواند

بنماید. آبهای تهران با آن کثافت بسرعت برق هر مرضی را منتشر میکنند و مردم جاهل از آن جلو گیری نمیتوانند بنمایند پس علم است که جلو هر چیزی را بگیرد، سلام است که مانع از طرف میکنند، نه واکسن و نه مریضخانه و نه دوا. آقایان بحمدالله همه ارباب اطلاع هستید میدانید دنیا در حال جنگ است و ما در موقع بسیار غریب و پر مخاطره واقع شده ایم اول کاری که باید بکنیم باید این باشد که با هم اتحاد و اتفاق داشته باشیم و در جنگ با امراض داخلی و خارجی مواظب باشیم این مسؤلیتی است که متوجه طبقه منور الفکر دانشمند مملکت میباشد زیرا که بر جاهل بهیچ نیست اگر طبقه منور الفکر متوجه مسؤلیت خود باشند و عوض اینکه معایب خود را بشمارند و توی سر هم بزنند و یکدیگر را آورده کنند بمنافع کشور متوجه باشند و با همکاری و اتحاد کلامه در برابر مخاطرات جسمی و سیاسی با کمال مردانگی مقاومت نمایند البته موفق خواهند شد و بر هر میکرب و هر مرض و بر هر دشمنی غالب خواهند شد مملکت ایران الحمدلله مملکتی است که هزاران سال مستقل بوده است و من ایمان دارم که هزاران سال دیگر هم مستقل خواهد بود (صحیح است) و بنا بر این یقین دارم که بر همه دشمنان حتی بردشمن چهل هم غلبه خواهیم کرد. یکی از جمله چیزهایی که برای بهداشت و استفاده از بهداشت لازم است تشویق از خدمتگذاران است اطباء یک طبقه ای از دانشمندان هستند که همیشه خدمات بسیار بزرگی کرده اند و در حادثه وبای دو سال قبل شرق ایران بسیاری از آقایان که در این مجلس هستند شاهد و گواهند که در آن موقع اطباء جوانی بودند که از هر گونه فداکاری مضایقه نمودند و جان در دست برای کشور خود بمدافعه برخاستند در نقاط بسیار گرمی که درجه سانتی گراد پنجاه درجه بالای صفر در موقع غروب آفتاب بود بیش از یکماه در زیر چادر در بیابانها اجرای وظیفه میکردند تا آن مرض مشوم بحمدالله مرتفع شد و ما باید از اینگونه اشخاص تشویق کنیم و آنها را نگاهداری کنیم اگر معایبی در کار بعضی هست نباید از

خدمات آنان هم غفلت کرد و اگر نقصی در کار یکی باشد کمالی نیز ممکن است داشته باشد. باید عمل هر کس را دیدنه حق شناسی و انصاف نظر نموده و پا بر روی خدمات اشخاص نگذاریم و برخلاف مصلحت سخن نگوئیم. عیب می جمله بگفتی هنرش نیز بگویی - نفی حکمت ممکن از بهر دل عامی چند. برای خاطر غرض خاص و معین نباید از حقیقت و وجدان صرف نظر کرد و از برای رضایت خاطر اشخاص در صلاحیت شخص دیگری اعتراض کردن و مرد بیکنه را متهم ساختن شایسته مردمان شرافتمند نیست. امیدوار هستیم با این مساعدتی که نمایندگان محترم در زمینه بهداری دارند و مخصوصاً توجهی که بهمکاری با هیئت دولت ابراز میفرمایند کمال امیدواری را دارم که بتوانیم در این موقع جنگ جهانسوز که متأسفانه قرانطینه هائی که در سرحدات دائر بود و وسیله حفظ مملکت از تهاجم خطرهای نامرئی بودند بهم خورده است و بواسطه پاره ای حوادث مختل شده بتوانیم با وسائل موجوده در این موقع باریک مبارزه حیاتی و واقعی با میکربهای ناشر امراض بکنیم و انشاءالله الرحمن موفق بشویم سلامت و تندرستی افراد مملکت را بقدر قوه تأمین کنیم سعی از ماست و توفیق از خدا (صحیح است).

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - آقای مخبر فرهند.

مخبر فرهند - بنده در ورقه ای که امضاء شد وسط ورقه را امضاء کردم آقایان دیگر یکی مخالف است و یکی موافق و بیطش را اگر بگیریم میشود اشخاصی هستند که میخواهند یک نظریاتی بدهند بنده عراضم را مختصر میکنم چون وقت گذشته است و بعقیده بنده چیزی که امروز مورد توجه و احتیاج تمام مملکت است که همه جا گفته میشود و در جراند خوانده میشود دو اصل است و بعقیده بنده همان دو اصل را دولت باید برنامه خودش قرار بدهد و آن امنیت است و نان عجالتاً ملت و مملکت بهمین دو تا قناعت میکنند و بار دولت را هم سنگین نمیکنند فرهنگ البته باید ترقی کند کشاورزی

هم باید ترقی کند و جزو همین چیزی است که بنده عرض کرده وزارتخانه ها قواعد و آرزو هائی که داریم میشود گذاشت برای مواقعی که عادی است ولی امروز چیزی که مورد توجه عامه است و در روزنامه ها همه میخوانیم و همه هم میخواهند موضوع امنیت است و اغتشاش و نان دولت باید این دو مطلب را در رأس پر گرام و برنامه قرار دهد و هر اقدامی میکنند باید روی این دو موضوع باشد از هر جا هر نحلی پیدا میشود باید باین مصرف برسد و هر نوع کمک و همراهی و تشریک مساعی از مجلس بخواهند هر فکر و تدبیری که باید در این دو قسمت بکنند که این دو قسمت است که میتواند حیات جامعه را حفظ کند بعد فراغت پیدا کنند بروند سر وقت چیزهای دیگر چون مذاکره کمتر راجع باین قسمت شد بنده خواستم توجه دولت را که البته متوجه هست جلب کنم و خواستم یاد آوری کنم که بالاخره آن قانون احتکار مربوط بهمین موضوع است این موضوع اگر مورد توجه هست و بایستی که بیاید و تصویب شود و اجرا شود آنرا بایستی زودتر آورد و گذراند برای اینکه مدتی است گذشته است هر چه هم بیشتر بگذرد ممکن است یک چیزهایی از بین برود و اگر هم مصلحت نیست بالاخره آن هم باید تکلیفش معلوم باشد که این قانون چه باید بشود بنده یادداشتی کرده بودم در آن ورقه موضوع راجع بکارخانجات بود که اینجا مذاکره شد و توضیح هم داده شد فقط چیزی که بنده یاد آوری میکنم این است البته مصلحت نیست که کارخانه در دست غیر از دولت باشد خاصه در موقع جنگ ولی با یک شرط و آن شرطش این است که مراقبت شود که حیف و میل نشود قبل از این در کابینه آقای فروغی یک موضوعی پیش آمد و بنده سؤال کردم از آقای وزیر پیشه و هنر و آن این بود که مقدار زیادی پارچه از بین رفته است پارچه کارخانه تا هیجده هزار متر هم گفته میشد تصدیق هم شد گفتند مأمور فرستادیم بازرسی کند نتیجه را اطلاع بدهد بنده اینجا خواستم تذکر بدهم حالا که باید دست دولت باشد طوری باشد که مراقبت کامل بشود که نظایر این وضعیت پیش نیاید بنده عرض خودم را خاتمه میدهم که راجع بوضعیت

بحران چون قدری طول کشید و ما را تقریباً مدت زیادی از کارها عقب انداخت و حالا بحکم اینکه بایستی این مریض را بحال خودش گذاشت یعنی سر و صدا نکرد احتیاجی بشکوت و آرامش دارد از چار و جنجال باید محفوظ داشت که خدا نکرده بیاتلا برسام نشود و اگر اینفلور شد برای همه خطر دارد عقیده ام این است که حالا با این دولتی که فعلاً معرفی شده است و همه هم مورد اعتماد و اطمینان و توجه مجلس هستند و همه هم عقیده داریم که انشاءالله اگر بتوانند کاری بکنند همین آقایانی هستند که اینجا هستند امیدوار هستم موفق بخدمت بشکورش شوند.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - سیزده نفر از آقایان اجازه خواسته اند اگر کافی است اجازه بفرمائید رأی بگیریم.

عده زیادی از نمایندگان - کافی است.

رئیس - پیشنهادهای رسیده است قرائت بشود.

پیشنهاد میشود در ماده ۶ برنامه عبارت منع کشت تریاک حذف شود.

یکی از نمایندگان - امضایش را بخواهید.

طوسی - قریب چهل امضاء.

جلالی - پیشنهاد نمیشود کرد.

وزیر دارائی - چون اکثر مسائلی که مربوط میشد به وزارت دارائی جناب آقای نخست وزیر و سایر همقطارها توضیحاتی دادند دیگر احتیاجی نیست تکرار کنیم ولی در موضوع بود اخیراً ذکر شد یکی راجع بکشت تریاک بنده در این موضوع مختصراً باید عرض کنم اینکه در برنامه دولت نوشته شده منع کشت تریاک این چیزی نیست که امروز مورد پیدا کند امسال یا بعداً بلکه موضوعی است که هر موقعی که دولت صلاح و مقتضی دید که بجای کشت تریاک بشود یک چیز دیگری کاشت که بهمان اندازه زارعین انتفاع ببرند البته آوفت اقدام خواهد شد باز هم تکرار میکنم ممکن است امسال که هیچ سال بعد هم مورد پیدا نکند در آتیه ممکن است و البته آرزوی همه ماها است که یکی از وسائل مؤثر استعمال تریاک که این کشتش باشد باید از بین برود

ولی البته این آرزو است و بخودی خود هم کشت تریاک چیز بدی نیست در بعضی از کشور های مجاور ما هستند که مقدار زیادی تریاک کشت میکنند و استعمال هم نمیکنند خوشبختی آنها هم هست ولی در اینجا کشت تریاک چیزی است که دولت نمیتواند آنطور که لازم است موفق نمیشود و البته دست اشخاص میافتد آنوقت هر اقدامی که دولت میخواهد بکند برای منعی عیب خواهد کرد باین دلیل دولت در نظر دارد که اگر موقعی موفق شدیم برای این زراعت دیگری پیدا کنیم اقدام میکنیم ولی نه برای اینکه کشت تریاک بد چیزی است نه از لحاظ منع تریاک است و الا همانطور که یکی از آقایان نمایندگان محترم هم تذکر دادند از نظر بهداشت تریاک یکی از عوامل مؤثر است و در طب استعمال زیاد دارد و چندین هزار انواع تریاک و مشتقات از آن بیرون میآید و باینجهت بنده تصور نمیکنم که امروز در داشتن این برنامه دولت چیزی که الان در نظر ندارد این حسن اثری داشته باشد و گمان میکنم این را آقایان موافق هستند (صحیح است) موضوع دیگر راجع به خواربار که آقای مخبر فرمودند تذکر دادند و همچنین قسمت امنیت که بایستی در درجه اول باشد همینطور هم هست خود بنده این چند روزی که دارم کار میکنم سابقاً هم همینطور بوده است یکی از اوقات زیاد تمام کارکنان وزارت دارائی و سایر وزارتخانه ها صرف این موضوع و تهیه خوار بار میشود و اگر این مساعی که انجام شده نبود خیلی وضعیت بدتر از این که هست میشد و حالا هم به آقایان عرض میکنم که وزارت دارائی نهایت جدیت را میکند که آنچه را ممکن است در داخله و آنچه را که ممکن است از خارجه به قدریکه تأمین خواربار کشور را در این چند ماهه خیلی سخت که در پیش داریم بکنند از هیچگونه

اقدامی فرو گذار نخواهیم کرد و در آئیه هم وزارت کشاورزی مصمم است که برای بهاره کاری هم اهتمام بنمائند بنده دیگر عرضی ندارم من باب تذکر این دو قسمت را عرض کردم چند نفر از نمایندگان - پیشنهاد را پس گرفتند

رئیس - استرداد میکنید؟ آقای اعتبار اعتبار آقایان که این پیشنهاد را تهیه کردند خودشان هم متذکر هستند که هیچ تا به حال سابقه نداشته است که در برنامه دولت مجلس پیشنهادی بدهد و وارد مواد بشود بنده خیال میکنم که دو موضوع بود که مورد نظر بود یکی کشت تریاک که با توضیحاتی که آقای وزیر دارائی دادید آقایان قانع شدند (صحیح است) یکی دیگر هم موضوع کارخانجات بود و آن را هم جناب آقای نخست وزیر و آقای وزیر توضیح دادند که این موضوع الان مورد بحث نیست و همچو نظری نیست و اگر هم باشد محتاج بیک قانونی خواهد بود که بیاید بمجلس و اگر مجلس اجازه داد آن رویه را دولت پیش میگیرد در این صورت بنظر بنده پیشنهادات را آقایان پس بگیرند بهتر است. (صحیح است)

رئیس - آقای دکتر طاهری
دکتر طاهری - بنده هم نظرم همین نظر آقای اعتبار است و این فقط برای تذکر بود حالا هم دیگر موردی ندارد و قتیکه دولت میگوید همچو خیالی فعلاً نیست

رئیس - پیشنهاد دیگر :
برای رفع هر گونه سوء تفاهمی امضاء کنندگان زیر درخواست میکنیم نسبت به دولت باورقه رأی گرفته شود
رئیس - رأی اعتماد بدولت تقاضا می شود . آقایانیکه موافقند ورقه سفید میدهند
(اخذ اوراق رأی شده ۱۰۱ ورقه سفید و دو ورقه امتناع شماره شد)

رئیس - عده حاضر در موقع رأی ۱۰۴ با صد و یک رأی مجلس شورای ملی اعتماد خود را نسبت بدولت ابراز کرد
نخست وزیر - از تمام آقایانی که با دادن ورقه سفید به بنده و همکارانم اظهار اعتماد فرمودند صمیمانه تشکر و سپاسگذارم . امیدوارم با تأییدات قادر متمال و عنایات شاهانه و توجه و مساعدت نمایندگان محترم خدمتی را که ما به عهده گرفته ایم بانجام برسانیم و موجبات رضایت نمایندگان محترم از هر جهت فراهم بشود . بهترین وسیله کار هیئت دولت همین همکاری بین مجلس و دولت است که خوشبختانه امروز آثار آن کاملاً هویدا و ظاهر است . خوب می بینم که حقیقه آقایان اهمیت موقع را دریافته اند و مشکلاتی که هست متوجهند و یقین است که با این روح وحدت و صمیمیت بنام این مشکلات و تمام مخاطرات کاملاً غلبه خواهیم کرد (انشاء الله) همانطور که در جلسه سابق عرض کردم بنده و همکارانم همیشه حاضر هستیم بفرمایشات آقایان نظریاتی که دارند راهنمایی هایی که خواهند فرمود با صمیمیت کامل بشنویم و خودمان را در اختیار آقایان بگذاریم و ضمناً خواهش میکنم آقایان موافقت بفرمایند هفته ای یک جلسه با ده روز یک جلسه هر طور که خودشان میل داشته باشند یک جلسه خصوصی داشته باشیم که تمام آقایان وزراء و حتی معارین هم حاضر بشوند و بیانات و نظریات آقایانرا بشنوند و با دولت همکاری کنند بنده یقین دارم باین ترتیب یک نزدیکی کاملی عملاً بین دولت و مجلس حاصل خواهد شد و ما را کاملاً بمقصود و منظور خواهد رساند و هر نوع سوء تفاهم را از بین خواهد برد بنده علاوه خودم شخصاً حاضرم در وزارتخانه یا هر جایی که هستم آقایان هر وقت حقیقه نسبت به حوزه های انتخابیه خودشان کارهایی داشته باشند فرمایشاتشان را بشنوم و روی آن مطمئن باشید اقدام جدی خواهیم کرد (احسنت) بهر حال امیدوارم با این صمیمیت و یکاکی که امروز مجلس شورای ملی نسبت بدولت ابراز فرمودند و شاید بقول آقای انوار سابقه اش هم کم باشد دولت بتواند کارهایی که در دست دارد از پیش ببرد و کلیه کشور و مملکت سعادت مند باشند .

رئیس - آقای بیات

بیات - آقایان نمایندگان حقیقه در این مدت که دوره سیزدهم تشکیل شده همه وقت احساسات خودشان را در اصلاحات و برای اینکه بر مشکلات فائق شویم اظهار داشته بودند و برای اینکه همه حقیقت قضیه زود روشن بشود این رأی است که امروز داده شد تمام نمایندگان با یک روح وحدت میل دارند حقیقه یک دولتی روی کار باشد و صد در صد تمام مقاصدی را که دارند و آمالی که برای اصلاحات کشور و جلو گیری از اشکالاتی که در پیش هست انجام بدهد اینطور روح وحدت خودشان را اظهار کرده اند حالا البته از آقای نخست وزیر و هیئت دولت انتظار دارند که همانطور که روح صمیمیت از طرف مجلس ابراز شد از طرف دولت هم در اقدامات و اصلاحاتی که همه منتظر هستیم واقعاً با یک روح صمیمیت و وحدتی بکند قدم های خیلی سریعی بردارند به جهت این که ما امروز محتاج هستیم که هر وزارتخانه نسبت بآن اموراتی که در نظر دارد حقیقه یک کمیسیونها و یک برنامه صحیحی و یک پرگرام منظمی در هر قسمت از وزارتخانه هاش معین و مرتب کند که آن وزارتخانه روی همان اصل پیش برود و معلوم شود مالاز هر وزارتخانه ای چه انتظاری داریم آن انتظار را معین کنند ما تا یک پرگرام و یک نقطه نظر اصلی و صحیح نداشته باشیم و نخواهیم بروز مره کار کنیم بهیچ جا نخواهیم رسید اینست که بنده خواستم مخصوصاً در این موقع این تذکر را عرض کرده باشم و معنی کنم که واقعا از روی یک پرگرام صحیحی این اصولی را که امروز اظهار فرمودند که در واقع اصل پرگرام تأمین خوار و بار و امنیت و تعدیل بودجه است و این سه قسمت از اصول مهمه است یک قدمهای جدی صحیح بردارند و با این وحدت با اشتراکی که بین ملت و دولت امروز حاصل شده امیدواریم که انشاء الله بنجاحات برسیم و این مشکلات را برداریم .

۳ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه
رئیس - اگر تصویب بفرمائید جلسه را ختم کنیم
جلسه آینده روز سه شنبه بیست و ششم سه ساعت پیش از ظهر دستور لوایح موجوده
(مجلس یکساعت بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری

- اسامی رأی دهندگان - آقایان : پاپیزی - ارکانی - حسین مینوی - امامی - مکرم انشار - دکتر سبعمی - طالش رحمت سبعمی - دکتر حاج بخش - جهانشاهی - مؤیدنابی - عزیزی - مشیری - خسروشاهی - دکتر ملک زاده - امیر ابراهیمی - دکتر ضیاء - پارسا - فرشی - رفیعی - فتوحی - بوداغبان - ملایری - پیرن اسفندیاری - ملک زاده آملی - فاضل - حمزه تاش - شاهنک - نصر تپان - محمد ضیائی - نقابت - هاشمی - شاهرودی - اصفهانپان - سبعمی - مؤید احمدی - ناپنی - دکتر نفیسی - یاز احمدی - مسودی - منضدی - دادور - دکتر طاهری - هدایت الله پاپیزی - حریری - رضوی - سزاوار - نفا الاسلامی - دکتر سنک - فریدونی - مقدم - مصمم سنک - هراز - جعفر اصفهانی - پناهی - چایچی - اردبیلی - شهدوست - نازی - ابقوانی - ملک مدنی - گودرز نیا - ذوالقدر - ناهید - منشور - کبو - مخبر فرزند - گرگانی - دکتر لقمان - مهدب - دکتر نزل ابانغ - افشار - لاریجانی - دهستانی - جابلی - نواب زردی - صفاری - کامل ما کوئی - منصف - اوحیدی - رهبری - بیات - صوفی - جلالی - اعتبار - مرآت اسفندیاری - دکتر رفیعی - اقبال - محبط - نیک پور - ساکبان - پناهی - شجاع - فرخ - فرور - مؤید قوامی - نرمانگر - مابان - ناصر - اکر - هدایت - سلطانی

تصمیم قانونی

دائر به تصویب برنامه کابینه آقای سهیلی نخست وزیر

مجلس شورای ملی در جلسه ۲۱ اسفندماه ۱۳۲۰ با کثرت آراء عده حاضر برنامه کابینه آقای علی سهیلی نخست وزیر را تصویب نموده است.

این تصمیم در جلسه ۲۱ اسفند ماه یکهزار و سیصد و بیست و نهمین مجلس شورای ملی رسیده است.

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری